

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Juul Filliaertweg 47 (Nieuwpoort, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2022F47

8 juni 2022

NOTA VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM
DEEL 1: VERSLAG VAN RESULTATEN

VOORAFGAAND:
ARCHEOLOGIENOTA (2021E320)

Colofon

Ruben Willaert nv

Ten Briele 14 bus 15

8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Arno van den Dorpel

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Ruben Willaert nv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert nv, Sint-Michiels-Brugge, 2022

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert nv.

Ruben Willaert nv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten proefsleuvenonderzoek	7
1.1	Projectomschrijving	7
1.1.1	Administratieve gegevens	7
1.1.2	Onderzoeksopdracht	8
1.1.2.1	Onderzoekskader	8
1.1.2.2	Doelstelling	9
1.1.2.3	Onderzoeksvragen	9
1.1.3	Onderzoeksstrategie en methode	11
1.1.3.1	Methode	11
1.1.3.2	Onderzoeksstrategie	12
1.1.3.3	Inbreng specialisten	15
1.1.3.4	Wetenschappelijke advisering	15
1.2	Assessmentrapport	16
1.2.1	Landschappelijke en aardkundige situering	16
1.2.1.1	Aardkundige opbouw	16
1.2.1.2	Profiel 1	17
1.2.2	Assessment van de sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren	19
1.2.2.1	Algemeen	19
1.2.2.2	Proefsleuf 1	20
1.2.2.3	Proefsleuf 2	22
1.2.3	Assessment van de vondsten	27
1.2.4	Assessment stalen	27
1.2.5	Assessment conservatie	27
1.2.6	Assessment van het onderzochte gebied	28
1.2.6.1	Archeologisch ensemble	28
1.2.6.2	Landschappelijk kader na confrontatie met de eerdere bevindingen	28
1.2.6.3	Historisch en archeologisch kader	28
1.2.6.4	Aard van de potentiële kennis	30
1.2.6.5	Waardering van de potentiële kennis	30
1.3	Advies voor vervolgonderzoek	31
1.4	Beantwoording van de onderzoeksvragen	32
1.5	Synthese van de verhouding van het projectgebied t.a.v. zijn landschappelijk en cultureel kader	34
1.6	Bibliografie	35
2	Bijlagen	36
2.1.1	Lijst met gebruikte afkortingen	36
2.1.2	Dagrapporten	37
2.1.3	Sporenlijst	38
2.1.4	Vondstenlijst	39
2.1.5	Monsterlijst	40
2.1.6	Fotolijst	41

Figurenlijst

Figuur 1. Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrernrs.	8
Figuur 2. Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België.....	8
Figuur 3 Sleuvenplan zoals voorzien in het geldende programma van maatregelen.	12
Figuur 4 Proefsleuvenplan op GRB-basiskaart.	13
Figuur 5 Proefsleuvenplan op de meest recente orthofoto.	13
Figuur 6 Zicht op het terrein voor aanvang van de werken.	14
Figuur 7 Zicht op het terrein voor aanvang van de werken.	14
Figuur 8 Grondplan met aanduiding van het aangelegde profiel op de Bodemkaart van België.....	16
Figuur 9: Profiel 1.	17
Figuur 10: Sleuvenplan met weergave van de maaiveld- en vlakhoogtes.....	18
Figuur 11: Allesporenkaart.....	19
Figuur 12: Overzicht sleuf 1.....	20
Figuur 13: Gracht S1 in vlak.....	21
Figuur 14: Kuil S3 in vlak.....	21
Figuur 15: Overzicht sleuf 2 met uitbreiding.....	22
Figuur 16: Kuil S6 (links) en kuil S7 (rechts) in vlak.	22
Figuur 17: Kuil S10 in vlak.....	23
Figuur 18: Vlakfoto van bomkrater S5.	24
Figuur 19: Coupefoto van bomkrater S5.....	24
Figuur 20: Greppel/loopgraaf S9 in vlak.....	25
Figuur 21: S9 in vlak (links) en twee controlecoupes hierop (rechts).	25
Figuur 22: S9 in negatief opgegraven.....	26
Figuur 23: S9 in negatief opgegraven.....	26
Figuur 24: Zandige ophogingslagen S2 en S8, mogelijk te koppelen aan de postmiddeleeuwse vestingwerken.	27
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart. Het projectgebied bevindt zich tussen het glacis van de buitenste vestingwal en het glacis van de tweede omwalling.	29
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart. Het glacis van de buitenste vestingwal is nog te herkennen aan het geel gemarkeerde pad op deze kaart.	29
Figuur 27: Projectgebied bij benadering weergegeven op de loopgravenkaart, september 1918.	30

Tabellenlijst

Tabel 1. Administratieve gegevens. De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	7
--	---

1 Resultaten proefsleuvenonderzoek

1.1 Projectomschrijving

1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1. Administratieve gegevens. De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) Locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Nieuwpoort
	Deelgemeente	/
	Postcode	8620
	Adres	Juul Filliaertweg 47 8620 Nieuwpoort
	Toponiem	Juul Filliaertweg 47
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	Xmax, ymax; xmin, ymin: 36249, 36178; 203509, 203479
b) Kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Provincie West-Vlaanderen, Nieuwpoort, afdeling 1, sectie A, perceelnr. 28N4 Figuur 1	
c) Topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Raph De Brant (erkend archeoloog) Fedra Slabbink (RTS/archeoloog) Arno van den Dorpel (archeoloog)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1. Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers.

Figuur 2. Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België.

1.1.2 Onderzoeksopdracht

1.1.2.1 Onderzoekskader

Het uitgevoerde archeologisch onderzoek vond plaats in het kader van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag binnen een archeologische zone, waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 329 m², waardoor een bekrachtigde archeologienota dient toegevoegd te worden aan de vergunningsaanvraag.

Het projectgebied bevindt zich niet in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten is. Het plangebied is gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Nieuwpoort. Kadastraal is het plangebied terug te vinden onder: Provincie West-Vlaanderen, Nieuwpoort, afdeling 1, sectie A, perceelnr. 28N4.

De archeologienota¹ bestond uit een bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek, in het geldende programma van maatregelen werd opgenomen dat er een proefonderzoek met ingreep in de bodem diende uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. In deze nota worden de resultaten van dit proefonderzoek beschreven en toegelicht.

Het onderzoek, uitgevoerd op woensdag 8 juni 2022, werd uitgevoerd naar aanleiding van een aanvraag van een omgevingsvergunning met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen. In functie hiervan werd reeds vooronderzoek verricht in de vorm van een bureaustudie en een landschappelijk booronderzoek. Op basis van deze onderzoeken kon de aanwezigheid van een archeologische site niet worden bevestigd noch worden ontkend. Hierdoor werd overgegaan tot een vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.

1.1.2.2 Doelstelling

Doel van het onderzoek is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen).

Doel van de terreininventarisatie is een inschatting maken van aanwezig archeologisch erfgoed binnen het plangebied en de impact van de geplande werken hierop. Van belang hierbij is dat minstens volgende onderzoeksvragen uit het voorziene Programma van Maatregelen beantwoord worden.

1.1.2.3 Onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Kunnen sporen in verband gebracht worden met de nabijgelegen archeologische sites en gekende archeologische waarden?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden? Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?

¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/13106>

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 - o wat is de ruimtelijke afbakening (in X, Y en Z coördinaten) van de zone(s) voor vervolgonderzoek?
 - o welke aspecten verdienen bijzondere aandacht?
 - o welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
 - o zijn er voor de beantwoording van de vraagstelling(en) natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke types staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Specifiek WOI-structuren:

- Zijn er gekarteerde en/of tot nog toe onbekende loopgraven aanwezig?
- Welke zijn de gebruikte bouwmaterialen voor deze loopgraven?
- Is vondstmateriaal aangetroffen die aanwijzingen geven naar de aanwezige soldaten en de gebruiksfase van de loopgraaf?
- Zijn extractiegreppels of opgeworpen bermten aanwezig? Zijn bomkraters aanwezig?
- Wat is de functie van de loopgraafstructuur? Welke structurele eenheden verbinden ze?
- Zijn de loopgraven voorzien van shelters en hoe zijn deze uitgebouwd en aangesloten op de loopgraaf? Zijn ze aangesloten op de loopgraaf in de wand of via een (korte) toegang?
- Bevatten de loopgraven nog resten van consumptieafval zoals bijvoorbeeld bot, conservenblikken, ... ?
- Zijn er shelters of bunkertjes aangetroffen? En hoe werden deze uitgewerkt?
- Werden er potentiële afvalcontexten aangesneden? En zeggen deze iets over een consumptiepatroon?
- Werden er bomputten aangesneden? Zo ja, kunnen de verschillende bominslagen geclusterd worden?
- Wat zijn de verschillende diameters van de vastgesteld bomputten? Kunnen deze informatie verschaffen over het kaliber? Wat waren de resultaten van de controle van grote (+1 m diameter) bomkraters?

1.1.3 Onderzoeksstrategie en methode

1.1.3.1 Methode

Op basis van het bureauonderzoek en het landschappelijk bodemonderzoek werd in het programma van maatregelen van de archeologienota een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven opgelegd.

Om na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, worden 2 proefsleuven aangelegd over het afgebakende onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12 m en maximum 15 m (van middelpunt tot middelpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2 m breed en zijn O-W georiënteerd. Bijkomend worden waar nodig kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt 12,5 % van de onderzoekbare oppervlakte opgelegd door middel van sleuven en kijkvensters. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost.

Het totale te onderzoeken terrein is 500 m² groot waarvan 10 % oftewel 50 m² dient onderzocht te worden door middel van proefsleuven. Aanvullend hierbij moet nog voor 2,5 % oftewel 12,5 m² aan kijkvensters, dwars- of volgsleuven aangelegd te worden. In totaal wordt zo 12,5 % oftewel 62,5 m² onderzocht. De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bijvoorbeeld brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van het proefsleuvenonderzoek dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden.

Figuur 3. Sleuvenplan zoals voorzien in het geldende programma van maatregelen.

1.1.3.2 Onderzoeksstrategie

In het geldende programma van maatregelen waren twee W-O georiënteerde sleuven voorzien. Tijdens de uitvoering van het onderzoek werd niet afgeweken van dit proefsleuvenplan. De twee sleuven hebben respectievelijke oppervlaktes van ca. 38,5 en 57,5 m², ofwel een totale oppervlakte van ca. 96 m². De aangelegde proefsleuven waren voldoende groot om een adequate inschatting te maken van het potentieel en kenniswinst van het aanwezige archeologische erfgoed ter hoogte van het plangebied.

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op woensdag 8 juni 2022 door Raph De Brant (erkend archeoloog) en Fedra Slabbink (archeoloog/GPS). De metingen op het terrein gebeurden met een Total-Station. De opmetingen van de sleuven, profielen en hoogtes werden nadien verwerkt tot bruikbaar kaartmateriaal door Fedra Slabbink en Elenora Vanbrabant.

Figuur 4. Proefsleuvenplan op GRB-basiskaart.

Figuur 5. Proefsleuvenplan op de meest recente orthofoto.

Figuur 6. Zicht op het terrein voor aanvang van de werken.

Figuur 7. Zicht op het terrein voor aanvang van de werken.

1.1.3.3 Inbreng specialisten

/

1.1.3.4 Wetenschappelijke advisering

/

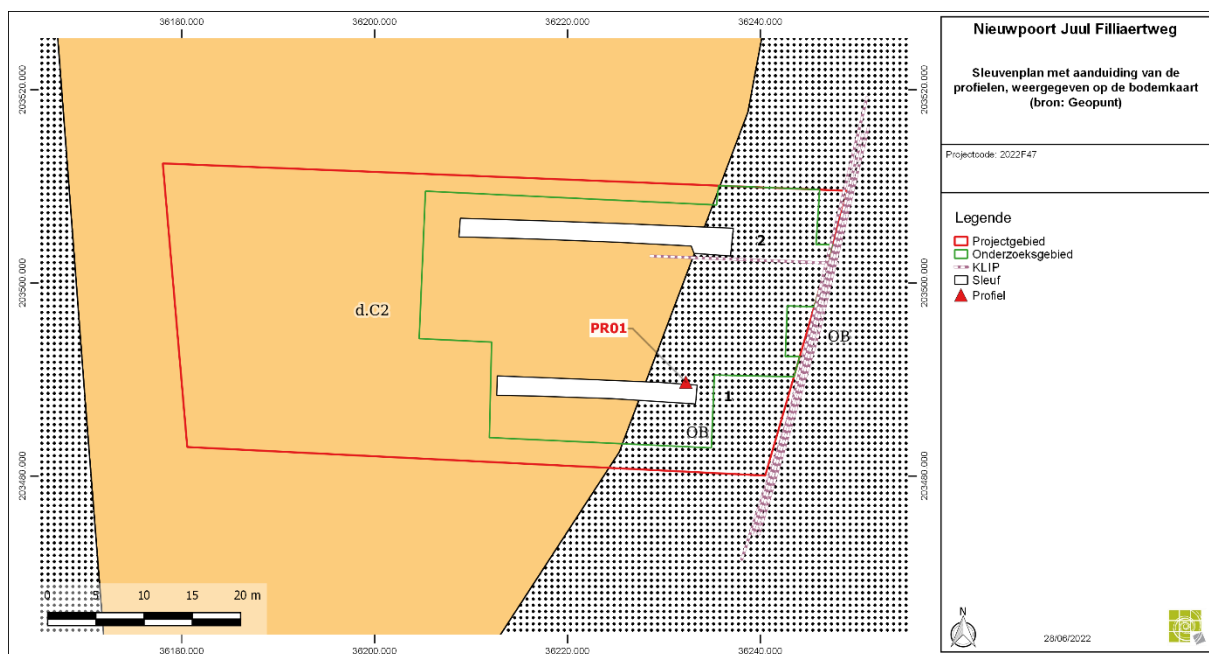
1.2 Assessmentrapport

1.2.1 Landschappelijke en aardkundige situering

1.2.1.1 Aardkundige opbouw

Op de bodemkaart van België staat een klein deel van het plangebied gekarteerd als OB-grond (bebouwde grond). De rest van het plangebied betreft d.C2-grond. Dit zijn geëgaliseerd middelmatig vochtige duingronden. Deze serie omvat de kunstmatig vereffende duingronden en de duinzandgronden uit het overgangsgebied tussen de Duinstreek en de Polderstreek. Deze gronden bestaan volledig uit jong duinzand. De C1 gronden zijn weinig humushoudend en roestverschijnselen komen soms voor, maar steeds dieper dan 90 cm. Het zijn arme, droge gronden, die zelden renderend zijn voor landbouw. Het grasbestand is er minderwaardig en wordt gemakkelijk overwoekerd door de duinvegetatie. De C2 gronden vertonen roestverschijnselen tussen 30 en 90 cm diepte. De bovengrond is iets meer humushoudend dan deze van het C1 type. Bij een normale behandeling leveren deze gronden lage oogsten voor de traditionele teelten: rogge, haver en aardappelen. Het grasbestand van de weiden is minderwaardig. De bovengrond van de C3 bodems is sterk humeus of soms zelfs lichtjes verweerd. Roestverschijnselen komen voor in de bouwvoor. Deze bodems zijn te nat om als landbouw of als tuinbouwgronden te worden geëxploiteerd. De natuurlijke vruchtbaarheid is laag. Deze, door ontkalking, verzuurde duingronden leveren slechts weiden met een minder matig grasbestand.

Om de stratigrafische opbouw van het plangebied te maximaal te achterhalen werd één profiel aangelegd en geregistreerd.

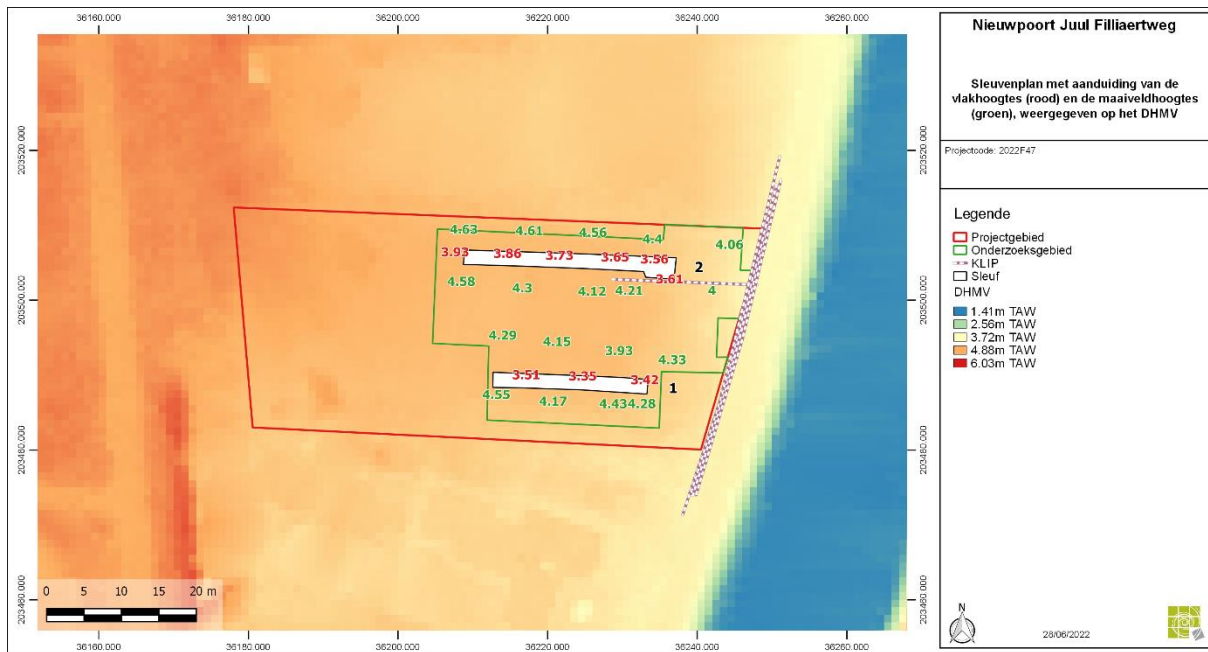
Figuur 8. Grondplan met aanduiding van het aangelegde profiel op de Bodemkaart van België.

1.2.1.2 Profiel 1

In proefsleuf 1 werd in het oostelijk uiteinde van de sleuf een profiel aangelegd. Hierin zijn twee stratigrafische lagen te herkennen. De bovenste laag betreft een 90 cm dikke, donkerbruinkleurige laag die te beschouwen is als verstoring of ploeglaag. Daaronder situeert zich een ophogingslaag die uit beigekleurig zand bestaat en in een dikte van tenminste 50 cm aanwezig is. Hierin is een zekere gelaagdheid te herkennen. Aangezien op historisch kaartmateriaal is te zien dat het projectgebied zich situeert in laaggelegen drassige gronden aan de rand van de postmiddeleeuwse vestingwerken (glacis), kan deze laag vermoedelijk gekoppeld worden aan de aanleg en ophoging van deze stadsversterking.

Figuur 9: Profiel 1.

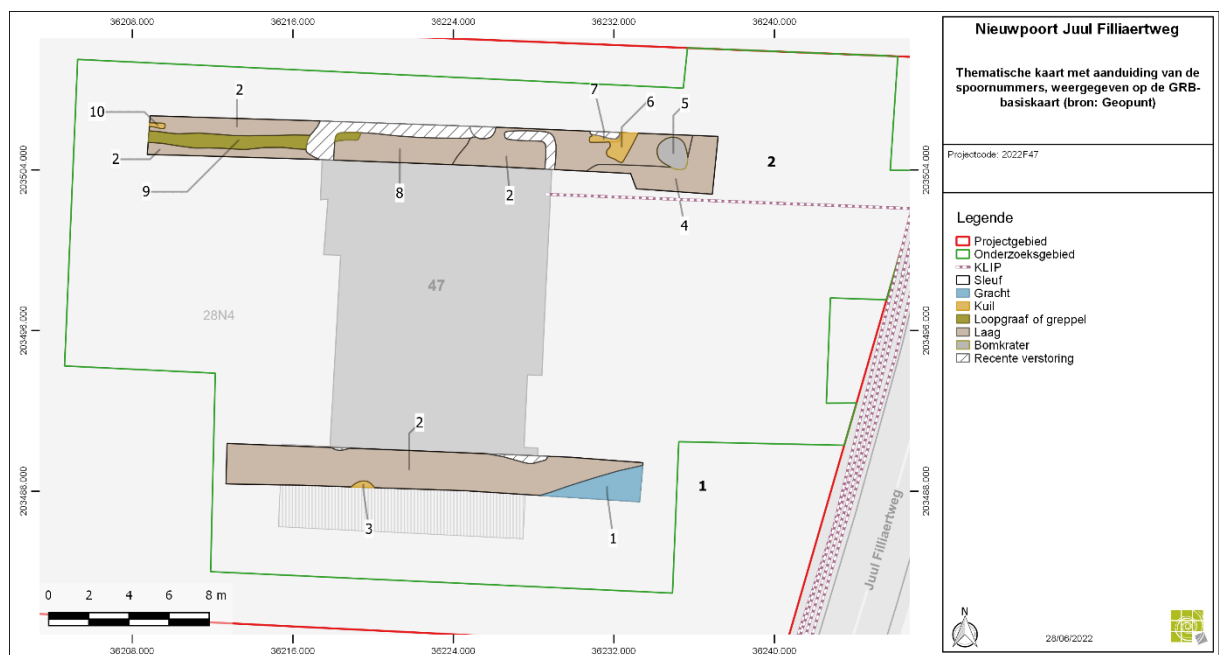
Figuur 10: Sleuvenplan met weergave van de maaienveld- en vlakhoogtes.

1.2.2 Assessment van de sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren

1.2.2.1 Algemeen

Tijdens het gevoerde onderzoek werden sporen aangetroffen die archeologisch relevant zijn. De overige sporen waren zeer recent van aard en werden als verstoring geregistreerd. Het gaat om sporen die te koppelen zijn aan de sloop van de voorgaande bebouwing.

De grootste sporen die geregistreerd konden worden, zijn te interpreteren als een aantal ophogingslagen die vermoedelijk geassocieerd zijn met de aanleg van de postmiddeleeuwse (17de eeuwse) stadsversterking. In deze ophogingslagen zijn een ongedateerde gracht, ongedateerde kuilen en een greppel of mogelijk loopgraaf ingegraven. Verder werd een bomkrater uit één van de Wereldoorlogen herkend. Tijdens het onderzoek is geen vondstmateriaal aangetroffen, wat definitieve uitspraken over de dateringen van de archeologische sporen bemoeilijkt.

Figuur 11: Allesporenkaart.

1.2.2.2 Proefsleuf 1

In proefsleuf 1 werden 3 sporen aangetroffen, namelijk een gracht (S1), een laag (S2) en een kuil (S3). Verder werd op een tweetal plaatsen tegen de noordelijk putrand een recente verstoring aangesneden die te koppelen is aan de recentelijk gesloopte bebouwing op dit perceel.

De gracht S1 werd aangesneden in het uiterste oostelijk uiteinde van sleuf 1. S1 kan omschreven worden als een donkerbruine, humeuze verkleuring met een WZW/ONO oriëntatie. Op de grens tussen het spoor en de laag S2 is veel bioturbatie aanwezig.

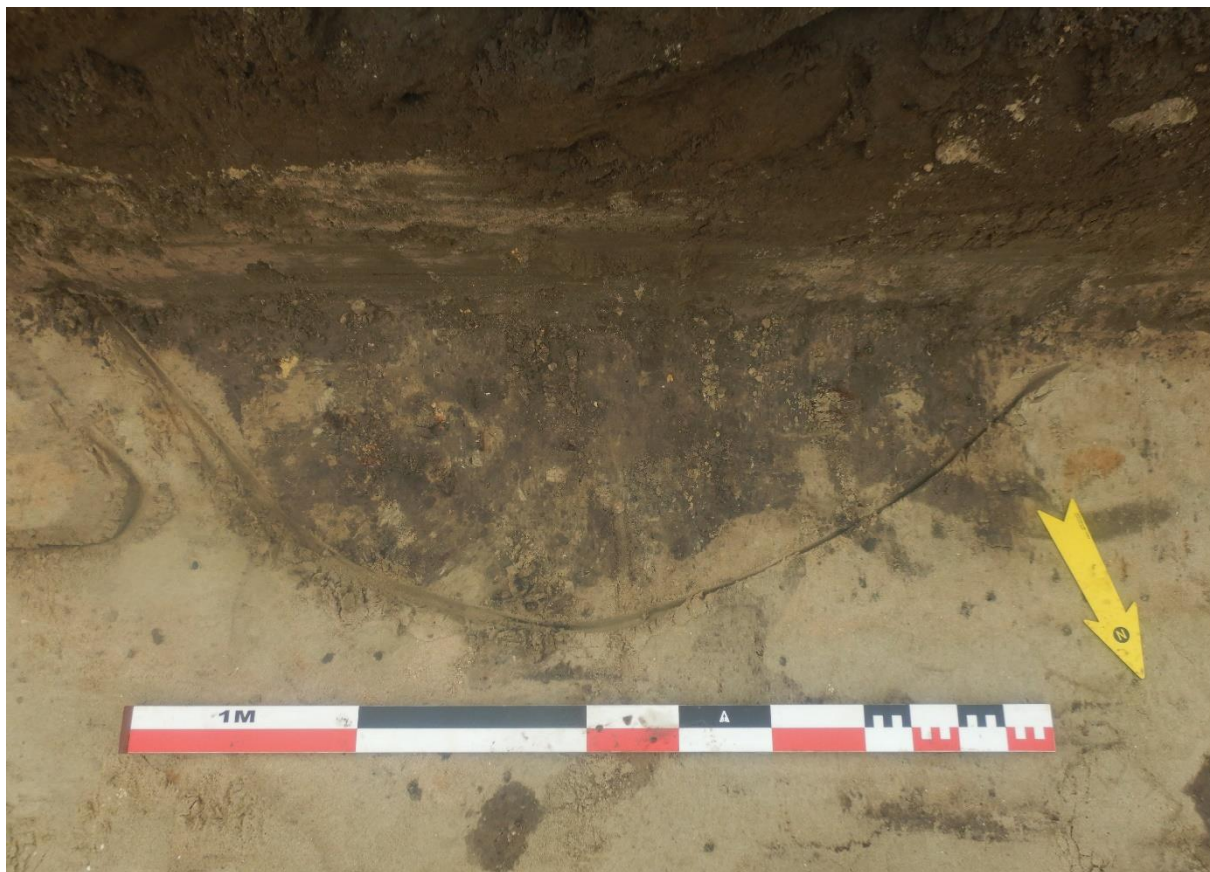
Kuil S3 werd waargenomen als een circulair spoor dat door de zuidelijke sleufwand wordt afgesneden en dus grotendeels buiten de put ligt. De vulling is donkerbruin van kleur en vertoont sporen van sterke bioturbatie.

Figuur 2: Overzicht sleuf 1.

Figuur 13: Gracht S1 in vlak.

Figuur 14: Kuil S3 in vlak.

1.2.2.3 Proefsleuf 2

In proefsleuf 2 werden 8 sporen geregistreerd, nl. drie kuilen (S6, S7, S10), een bomkrater (S5), een greppel of loopgraaf (S9) en drie lagen (S2, S4, S8). Ook werden recente verstoringen waargenomen die te koppelen zijn aan de recentelijk gesloopte bebouwing op dit perceel. Ter hoogte van het oostelijk uiteinde van de sleuf werd een uitbreiding voorzien in functie van het onderzoek op laag S4 en bomkrater S5.

Figuur 15: Overzicht sleuf 2 met uitbreiding.

Figuur 16: Kuil S6 (links) en kuil S7 (rechts) in vlak.

Figuur 17: Kuil S10 in vlak.

De drie kuilen (S6, S7 en S10) tekenen zich af in het archeologisch vlak als diffuse, lichtbruine verkleuringen. S10 is gebioturbeerd. Bij het blootleggen werd geen vondstmateriaal aangetroffen. De bomkrater S5 heeft een diameter van 1,75 m en werd onderzocht d.m.v. van een coupe en een metaaldetectie scan. In dit spoor werd echter niets aangetroffen.

In de westelijke helft van sleuf 2 werd over een lengte van 10,5 m een smalle greppel (S9) aangetroffen met een W/O orientatie. De greppel had een maximale bewaarde breedte van 70 cm. Mogelijk betreft deze greppel een loopgraaf. Hier konden echter geen harde bewijzen voor gevonden worden. S9 werd onderzocht doormiddel van een aantal controlecoupes. Ook werd met behulp van een metaaldetector de vulling gescand op de aanwezigheid van metaal. Vervolgens is de greppelvulling volledig in negatief uitgethaald. Er werden echter geen vondsten aangetroffen. Hierdoor blijft het onduidelijk of dit spoor als greppel of als loopgraaf geïnterpreteerd moet worden.

Tot slot werden in sleuf 2 een drietal lagen aangesneden (S2, S4, S8). Allereerst gaat het om een humeuze, heterogene donkerbruine laag S4 in het uiterste oosten van de sleuf. Deze laag heeft een diepte van 20 cm.

Lagen S2 en S4 zijn ophogingslagen van puur zand, waarbij S2 ook reeds in sleuf 1 werd aangesneden. Deze lagen kunnen mogelijk geïnterpreteerd worden als ophogingslagen die te associëren zijn met de postmiddeleeuwse vestingwerken rondom de stad. Zoals op historisch kaartmateriaal is te zien ligt het plangebied immers ter hoogte van drassige gronden, ten zuiden van een ravelijn. Op de Vandermaelenkaart bevindt het plangebied zich op de glacis van deze vesting. Om dit aan te leggen zal een behoorlijke ophoging plaats hebben gevonden.

Figuur 18: Vlakfoto van bomkrater S5.

Figuur 19: Coupefoto van bomkrater S5.

Figuur 20: Greppel/loopgraaf S9 in vlak.

Figuur 21: S9 in vlak (links) en twee controlecoupes hierop (rechts).

Figuur 22: S9 in negatief opgegraven.

Figuur 23: S9 in negatief opgegraven.

Figuur 24: Zandige ophogingslagen S2 en S8, mogelijk te koppelen aan de postmiddeleeuwse vestingwerken.

1.2.3 Assessment van de vondsten

Tijdens het vooronderzoek met ingreep in de bodem werden geen vondsten aangetroffen.

1.2.4 Assessment stalen

Tijdens het vooronderzoek met ingreep in de bodem werden geen stalen genomen.

1.2.5 Assessment conservatie

Geen van de artefacten komt in aanmerking voor conservatie.

1.2.6 Assessment van het onderzochte gebied

1.2.6.1 Archeologisch ensemble

Aan de hand van de historische en cartografische gegevens werd verwacht dat de oudste klassieke grondsporen binnen het plangebied zich vanaf 12de eeuw zouden kunnen situeren. Deze grondsporen kunnen echter wel grondig verstoord zijn door de aanleg van de postmiddeleeuwse versterkingen rondom de stad. Het plangebied ligt in de 18de eeuw ter hoogte van drassige gronden, ten zuiden van een ravelijn. Op de Vandermaelenkaart ligt het plangebied op of direct naast een glacis. De verwachting op het aantreffen van sporen die in verband met de versterking gebracht kunnen worden is laag. Er zou een verhoogd potentieel zijn op WOI resten. Op de loopgravenkaart staat in de omgeving van het plangebied een geallieerde stelling (loopgraaf) met N/Z oriëntatie afgebeeld.

Uit de aangetroffen sporen en vondsten komt naar voren dat er binnen het plangebied vermoedelijk een ophoging heeft plaatsgevonden in functie van de 17de eeuwse stadsversterking. Er konden geen sporen die duidelijk uit oudere perioden afkomstig zijn, vastgesteld worden. Een gracht en greppel, ingegraven in de genoemde ophogingslagen, duiden op postmiddeleeuwse landindeling.

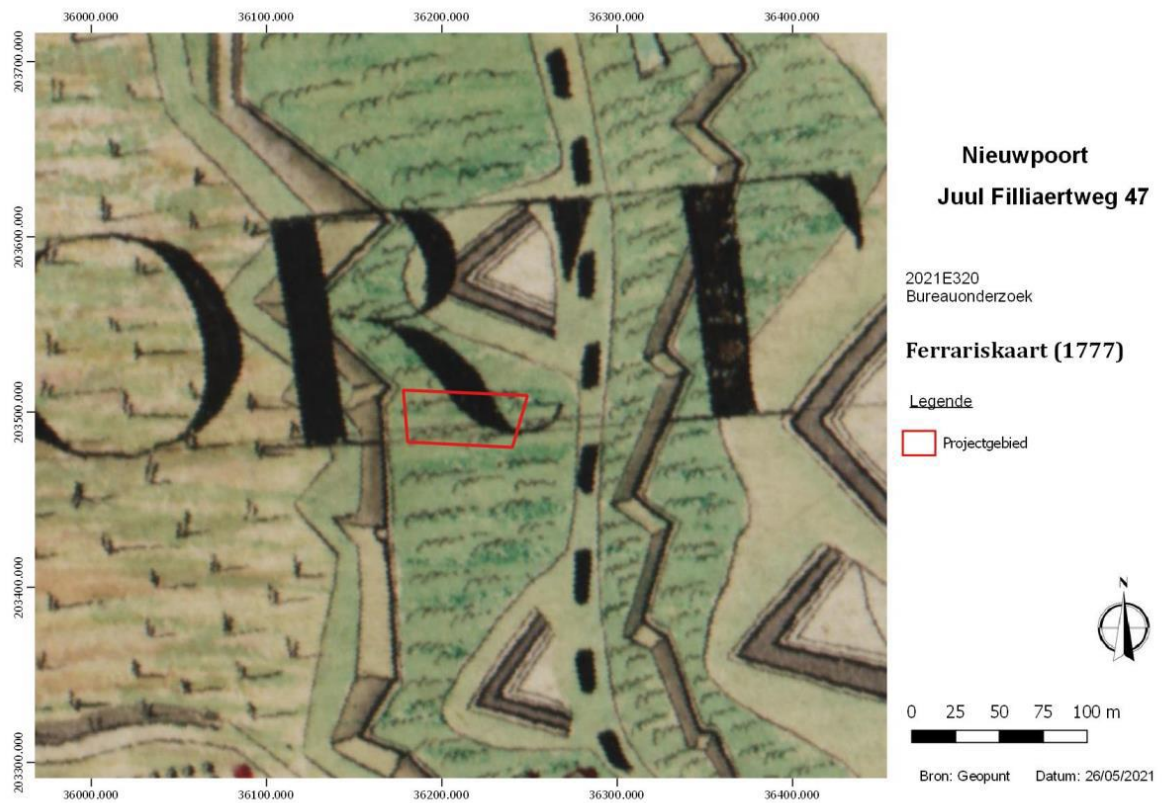
De Eerste Wereldoorlog wordt vertegenwoordigd door een bomkrater. Ook is een mogelijk loopgraaf aangetroffen. Aangezien de oriëntatie van laatstgenoemde niet overeenkomt met de loopgravenkaart uit 1918 (fig. 27), alsmede de vorm van de ingraving en (afwezigheid van) vondstmateriaal geen overtuigende argumenten biedt om hierover definitief uitsluitsel te geven, kan dit spoor ook een greppel betreffen, die in combinatie met de aangetroffen gracht in de andere sleuf gekoppeld kan worden aan postmiddeleeuwse percelering en landindeling.

1.2.6.2 Landschappelijk kader na confrontatie met de eerdere bevindingen

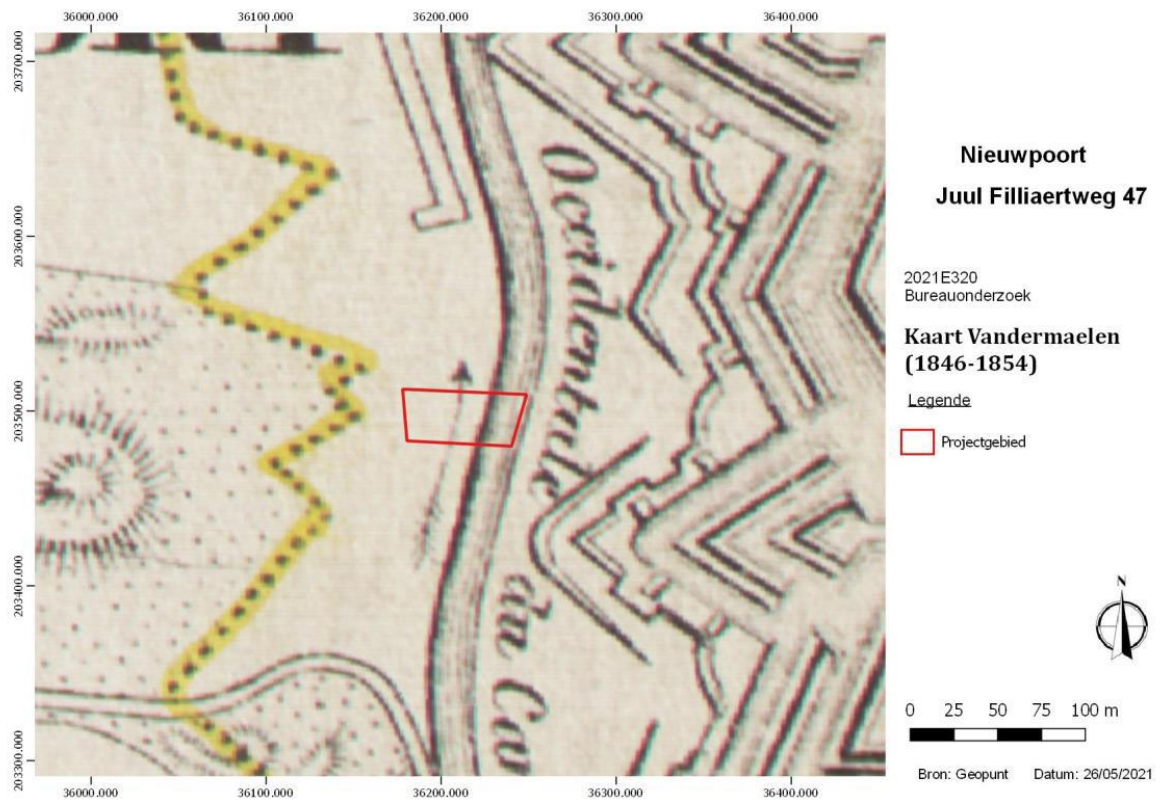
Het landschappelijke kader blijft ongewijzigd. De interpretatie van de geologische geschiedenis en de landschappelijke ligging van het projectgebied bleven onveranderd.

1.2.6.3 Historisch en archeologisch kader

De aangetroffen archeologische sporen lijken allereerst te dateren uit de postmiddeleeuwse periode, nl. 17de en 18de eeuw en bevestigen hierbij de beschikbare historische kaarten betreffende het plangebied. De ophogingslagen kunnen geassocieerd worden met de aanleg van de 17de eeuwse militaire infrastructuur rondom de stad. Op de Ferrariskaart en Vandermaelenkaart (zie fig. 25 en 26) is te zien dat het projectgebied zich direct naast het glacis van de buitenste vesting ligt. Deze aanleg heeft de potentiële oudere structuren waarschijnlijk deels of volledig vernietigd, indien deze aanwezig waren. De mogelijke aanwezigheid van sporen uit de periode tussen de 12de en 17de eeuw was toch al klein gezien het feit dat uit historisch kaartmateriaal blijkt dat het plangebied zich in drassige gronden bevond. Pre-12de eeuwse sporen zijn mogelijk zelfs nooit aanwezig geweest omdat dit gebied zeker tot en met de vroege middeleeuwen onder invloed van sterke getijdenwerking stond.

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart. Het projectgebied bevindt zich tussen het glacis van de buitenste vestingwal en het glacis van de tweede omwalling.

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart. Het glacis van de buitenste vestingwal is nog te herkennen aan het geel gemarkeerde pad op deze kaart.

De vondst van een bomkrater kan gekoppeld worden aan de Eerste Wereldoorlog. Een aangetroffen W/O georiënteerde greppel is mogelijk te interpreteren als loopgraaf, puur conform historische bronnen (loopgravenkaart, zie fig. 27). Archeologisch gezien zijn er echter geen argumenten te geven om deze greppel als loopgraaf te interpreteren.

Figuur 27: Projectgebied bij benadering weergegeven op de loopgravenkaart, september 1918 (Bron: 10-ARMEE-BELGE-01-Ramscappelle-0918). In rood is een N/Z georiënteerd loopgraaf weergegeven.

1.2.6.4 Aard van de potentiële kennis

De aard van de potentiële kennis binnen het projectgebied is beperkt. Enerzijds konden vermoedelijke ophoginglagen vastgesteld worden in functie van de aanleg van de postmiddeleeuwse stadsversterking. In deze vermoedelijk 17de eeuwse lagen waren enkele kuilen en greppels ingegraven. Hierin werd geen vondstmateriaal aangetroffen. Eén van deze greppels zou een loopgraaf uit de Eerste Wereldoorlog kunnen betreffen gezien historisch kaartmateriaal. De archeologische argumenten hiervoor ontbreken echter. De vondst van een bomkrater kan wel geassocieerd worden met WO1.

De kenniswinst van de aangetroffen sporen is beperkt, het gaat om merendeels om historisch gekende en gekarteerde structuren. Het plangebied is bovendien te beperkt om de grenzen van deze structuren op grote schaal in kaart te brengen. Vanwege de dominante antropogene activiteit binnen het projectgebied betreffende de bovenste meter van het bodemprofiel in combinatie met recente verstoringen van de afbraakwerken van de gesloopte bebouwing is de potentiële kennis voor wat betreft de WO1 ook zeer beperkt.

1.2.6.5 Waardering van de potentiële kennis

De potentiële kennis die op basis van verder onderzoek binnen het projectgebied kan worden geboekt is beperkt en bovendien ook historisch reeds gekarteerd. Het projectgebied is te klein en deels antropogeen verstoord, om een duidelijke archeologische meerwaarde te kunnen bieden betreffende de inplanting van de 17de-eeuwse militaire infrastructuur en potentiële sporen uit de WO1.

Voor de oudere perioden is de potentiële meerwaarde nog beperkter. Indien deze restanten nog aanwezig zouden zijn, liggen deze vermoedelijk onder een dik pakket ophogingen in functie van de postmiddeleeuwse stadsversterking. Deze aanleg heeft de potentiële oudere structuren waarschijnlijk zelfs deels of volledig vernietigd. De mogelijke aanwezigheid van sporen uit de periode tussen de 12de en 17de eeuw was toch al vrij klein gezien het feit dat uit historisch kaartmateriaal blijkt dat het plangebied zich in drassige gronden buiten de stad bevond. Pre-12de eeuwse sporen zijn mogelijk zelfs nooit aanwezig geweest omdat dit gebied zeker tot en met de vroege middeleeuwen onder invloed van sterke getijdenwerking stond.

1.3 Advies voor vervolgonderzoek

Uit voorgaand assessmentrapport blijkt dat een vervolgonderzoek binnen het projectgebied van 'Nieuwpoort Juul Filliaertweg 47' slechts een zeer beperkt potentieel tot kennisvermeerdering bezit. De aangetroffen archeologisch relevante sporen dateren vanaf de 17de eeuw en jonger, en zijn deels gekend uit historische bronnen en kaarten. Overtuigende aanwijzingen voor een relevant potentieel voor wat betreft de Eerste Wereldoorlog zijn niet aanwezig.

Gezien de beperkte oppervlakte en de het beperkte archeologisch potentieel zal verder archeologisch onderzoek middels een opgraving vermoedelijk slechts een zeer beperkte potentiële meerwaarde kunnen bieden.

Om deze redenen wordt, op basis van het voorliggende proefsleuvenonderzoek en rekening houdend met de resultaten van de uitgevoerde onderzoeken geen vervolgonderzoek geadviseerd.

1.4 Beantwoording van de onderzoeksvragen

- **Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?**
De grootste sporen die geregistreerd konden worden, zijn te interpreteren als ophogingslagen die vermoedelijk geassocieerd zijn met de aanleg van de postmiddeleeuwse (17de eeuwse) stadsversterking. In deze ophogingslagen zijn een ongedateerde gracht, ongedateerde kuilen en een greppel of mogelijk loopgraaf ingegraven. Verder werd een bomkrater uit één van de Wereldoorlogen herkend.
- **Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?**
Redelijk tot goed.
- **Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?**
Zie paragraaf 1.2.6.1.
- **Kunnen sporen in verband gebracht worden met de nabijgelegen archeologische sites en gekende archeologische waarden?**
Zie paragraaf 1.2.6.3.
- **Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?**
Nee.
- **Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?**
Zie paragraaf 1.2.6.2.
- **Kan een archeologische site uitgesloten worden? Wat is de graad van versterking binnen het plangebied?**
Zie paragraaf 1.2.6.5.
- **Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?**
Niet van toepassing.
- **Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:**
 - o **wat is de ruimtelijke afbakening (in X, Y en Z coördinaten) van de zone(s) voor vervolgonderzoek?**
Niet van toepassing.
 - o **welke aspecten verdienen bijzondere aandacht?**
Niet van toepassing.
 - o **welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?**
Niet van toepassing.
 - o **zijn er voor de beantwoording van de vraagstelling(en) natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke types staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?**
Niet van toepassing.

Specifiek WOI-structuren:

- **Zijn er gekarteerde en/of tot nog toe onbekende loopgraven aanwezig?**

Een aangetroffen W/O georiënteerde greppel is mogelijk te interpreteren als loopgraaf, puur conform historische bronnen (loopgravenkaart 1918, zie fig. 27). Archeologisch gezien zijn er echter geen argumenten te geven om deze greppel als loopgraaf te interpreteren. Bovendien was vondstmateriaal totaal afwezig. Bijkomende metaaldetectie heeft ook niets opgeleverd, ook niet in omliggende sleuven, sporen en lagen.

- **Welke zijn de gebruikte bouwmaterialen voor deze loopgraven?**

Er werd geen vondstmateriaal aangetroffen.

- **Is vondstmateriaal aangetroffen die aanwijzingen geven naar de aanwezige soldaten en de gebruiksfase van de loopgraaf?**

Er werd geen vondstmateriaal aangetroffen.

- **Zijn extractiegreppels of opgeworpen bermen aanwezig?**

Nee.

- **Wat is de functie van de loopgraafstructuur? Welke structurele eenheden verbinden ze?**

Niet van toepassing.

- **Zijn de loopgraven voorzien van shelters en hoe zijn deze uitgebouwd en aangesloten op de loopgraaf? Zijn ze aangesloten op de loopgraaf in de wand of via een (korte) toegang?**

Niet van toepassing.

- **Bevatten de loopgraven nog resten van consumptieafval zoals bijvoorbeeld bot, conservenblikken, ... ?**

Niet van toepassing.

- **Zijn er shelters of bunkertjes aangetroffen? En hoe werden deze uitgewerkt?**

Niet van toepassing.

- **Werden er potentiële afvalcontexten aangesneden? En zeggen deze iets over een consumptiepatroon?**

Niet van toepassing.

- **Werden er bomputten aangesneden? Zo ja, kunnen de verschillende bominslagen geclusterd worden?**

Er werd één bomkrater aangetroffen.

- **Wat zijn de verschillende diameters van de vastgesteld bomputten? Kunnen deze informatie verschaffen over het kaliber? Wat waren de resultaten van de controle van grote (+1 m diameter) bomkraters?**

De diameter van de aangetroffen bomkrater meet 1,75 m. In de bomkrater werd geen vondstmateriaal aangetroffen. Ook metaaldetectie leverde niets op.

1.5 Synthese van de verhouding van het projectgebied t.a.v. zijn landschappelijk en cultureel kader

De opdrachtgever plant, na de reeds uitgevoerde afbraak van de huidige woning, de bouw van een eengezinswoning met berging en zwembad op het perceel 'Nieuwpoort Juul Filliaertweg 47'. Het plangebied is gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Nieuwpoort. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 329 m², waardoor een bekrachtigde archeologienota dient toegevoegd te worden aan de vergunningsaanvraag.

Hiervoor werd een bureauonderzoek en een proefsleuvenonderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd.

Hierbij werd vastgesteld dat ophogingspakketten aanwezig zijn die vermoedelijk geassocieerd kunnen worden met de aanleg van de postmiddeleeuwse (17de eeuwse) stadsversterking, met name de glacis. Deze versterkingen zijn historisch vrij goed gekarteerd. In de aangetroffen postmiddeleeuwse ophogingslagen zijn enkele vondstloze en ongedateerde kuilen en greppels ingegraven. Eén van deze greppels zou een loopgraaf uit de Eerste Wereldoorlog kunnen betreffen, conform een (overigens anders georiënteerde) projectie van een stelling op een loopgravenkaart uit 1918. De archeologische argumenten hiervoor ontbreken echter. De vondst van een bomkrater kan wel geassocieerd worden met WO1.

Uit voorgaand assessmentrapport blijkt dat een vervolgonderzoek binnen het projectgebied van 'Nieuwpoort Juul Filliaertweg 47' slechts een zeer beperkt potentieel tot kennisvermeerdering bezit. De aangetroffen archeologisch relevante sporen dateren vanaf de 17de eeuw en jonger, en zijn deels gekend uit historische bronnen en kaarten. Overtuigende aanwijzingen voor een relevant potentieel voor wat betreft de Eerste Wereldoorlog konden niet vastgesteld worden.

Gezien de beperkte oppervlakte en de het beperkte archeologisch potentieel zal verder archeologisch onderzoek middels een opgraving vermoedelijk slechts een zeer beperkte potentiële meerwaarde kunnen bieden.

Om deze redenen wordt, op basis van het voorliggende proefsleuvenonderzoek en rekening houdend met de resultaten van de uitgevoerde onderzoeken geen vervolgonderzoek geadviseerd.

1.6 Bibliografie

ARCHEOLOGIENOTA (2021E320):

BOT B. 2021. *Archeologienota Nieuwpoort Juul Filliaertweg 47, Verslag van Resultaten*, Gent.

BOT B. 2021. *Archeologienota Nieuwpoort Juul Filliaertweg 47, Programma van Maatregelen*, Gent.

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

2 Bijlagen

2.1.1 Lijst met gebruikte afkortingen

Divers	
S	spoor
PR	profiel
MAI	minimum aantal individuen
WP	werkput
KV	kijkvenster
TAW	Tweede Algemene Waterpassing
-mv	beneden maaiveldhoogte

Beschrijving kleur, textuur, etc.	
BR	bruin
GR	grijs

Aard spoor	
PK	paalkuil
KL	kuil
GR	greppel
NV	natuurlijke verstoring
REC	recente verstoring

2.1.2 Dagrapporten

Maandag 08/06/2022

Rapporteur: Raph De Brant

Personele bezetting:

- Raph De Brant (erkend archeoloog/veldwerkleider)
- Fedra Slabbink (RTS/archeoloog)

Weer: regen, stortregen, 20°C

Bezoekers: /

- Werkzaamheden:*
- Evaluatie terrein en uitzetten proefsleuven
 - Uitvoeren WP01, aanvang met bodemprofiel
 - bodemprofiel voornamelijk ophoging van glacis?
 - Uitvoeren WP02 met uitbreiding
 - lagen van glacis
 - 1 bomkrater
 - 1 sleuf of greppeltje, loopgraaf?
 - Couperen mogelijk loopgraaf en bomkrater

2.1.3 Sporenlijst

2022F47
NIJU-22 Nieuwpoort Juul Filaartweg

SPORENLIJST

SPOORN	PUTNR	VLAKNR	VULLINGNR	AARDSPOOR	TINT	HOOFDKLEUR	NEVENKLEUR	TEXTUUR	INSLUITSEL	GEVLEKT	Z	OPMERKING
1	1	1	1	GR	MIDDEN	BR	BE	ZS1	HKsp,	HETEROGEEN	3,43	BKsp-
2	1	1	1	LG	LICHT	BE	GR	ZS1		HETEROGEEN	3,39	glaci, ophoging
2	2	1	1	LG	LICHT	BE	GR	ZS1		HETEROGEEN	3,92	OPHOGING
3	1	1	1	KL	MIDDEN	GR	BR	ZS1		HETEROGEEN	3,44	
4	2	1	1	LG	LICHT	BR	GR	ZS1	20cm diep	HETEROGEEN	3,63	19e E? tussen de versterking en WO1
5	2	1	1	BKR	MIDDEN	GR	BE	ZS1	MX	HETEROGEEN	3,58	WO1
6	2	1	1	KL	LICHT	BR	BE	ZS1		HETEROGEEN	3,66	19e E? tussen de versterking en WO1
7	2	1	1	KL	MIDDEN	BE	BR	ZS1	BK	HETEROGEEN	3,65	
8	2	1	1	LG	LICHT	BE	GR	ZS1		HETEROGEEN	3,71	
9	2	1	1	LPG	MIDDEN	BR	GR	ZK	zandstrakken	HETEROGEEN	3,9	
10	2	1	1	KL	MIDDEN	BR	GR	ZS1		HETEROGEEN	3,91	
999	1	1	1	REC	DONKER	BR	BE	ZS1	BK	HETEROGEEN	3,28	

2.1.4 Vondstenlijst

/

2.1.5 Monsterlijst

/

2.1.6 Fotolijst

BESTAND	SOORT	PUT	VLAK	SPOOR	VOLGNR	PROFIELNUMMER	OPMERKING
NDU-22_P2_SP5_637902881570973817.jpeg	CP	2	1	5	AB		
NDU-22_P2_SP5_637902881562683200.jpeg	CP	2	1	5	AB		
NDU-22_P2_SP5_637902881552923381.jpeg	CP	2	1	5	AB		
NDU-22_P2_SP9_637902870661219819.jpeg	CP	2	1	9	EF		
NDU-22_P2_SP9_637902870652004038.jpeg	CP	2	1	9	EF		
NDU-22_P2_SP9_637902868457081960.jpeg	CP	2	1	9	CD		
NDU-22_P2_SP9_637902868387357259.jpeg	CP	2	1	9	CD		
NDU-22_P2_SP9_637902867383202758.jpeg	CP	2	1	9	AB		
NDU-22_P2_SP9_637902867363234562.jpeg	CP	2	1	9	AB		
NDU-22_Sfeer_NA_SLEUVEN_637902844490310196.jpeg	SF						NA SLEUVEN
NDU-22_P2_V1_637902844025965253.jpeg	OV	2	1				
NDU-22_P2_V1_637902843714309362.jpeg	OV	2	1				
NDU-22_P2_V1_637902843705405277.jpeg	OV	2	1				
NDU-22_P2_V1_637902843696501099.jpeg	OV	2	1				
NDU-22_P2_V1_637902843687753121.jpeg	OV	2	1				
NDU-22_P2_V1_637902843678693548.jpeg	OV	2	1				
NDU-22_P2_SP9_637902837502269603.jpeg	CP	2	1	9	AB		
NDU-22_P2_SP9_637902837492584385.jpeg	CP	2	1	9	AB		
NDU-22_P2_SP9_637902837482743184.jpeg	CP	2	1	9	AB		
NDU-22_P2_SP9_637902837472746437.jpeg	CP	2	1	9	AB		
NDU-22_P2_SP4_637902835846474981.jpeg	DE	2	1	4			
NDU-22_P2_SP4_637902835834759016.jpeg	DE	2	1	4			
NDU-22_P2_SP4_637902835826010715.jpeg	DE	2	1	4			
NDU-22_P2_SP4_637902835817575494.jpeg	DE	2	1	4			
NDU-22_P2_SP9_637902835808202707.jpeg	DE	2	1	9			
NDU-22_P2_SP9_637902835799141999.jpeg	DE	2	1	9			
NDU-22_P2_SP10_637902835789456766.jpeg	DE	2	1	10			
NDU-22_P2_SP10_63790283578687740.jpeg	DE	2	1	10			

BESTAND	SOORT	PUT	VLAK	SPOOR	VOLGNR	PROFIELNUMMER	OPMERKING
NDU-22_P2_SP10_637902835729314597.jpeg	DE	2	1	10			
NDU-22_P2_SP9_637902835720879181.jpeg	DE	2	1	9			
NDU-22_P2_SP9_637902835710725173.jpeg	DE	2	1	9			
NDU-22_P2_SP9_637902835701352372.jpeg	DE	2	1	9			
NDU-22_P2_SP9_637902835691979849.jpeg	DE	2	1	9			
NDU-22_P2_SP9_637902835683388225.jpeg	DE	2	1	9			
NDU-22_P2_SP8_637902835674171532.jpeg	DE	2	1	8			
NDU-22_P2_SP8_637902835665267100.jpeg	DE	2	1	8			
NDU-22_P2_SP8_63790283566519380.jpeg	DE	2	1	8			
NDU-22_P2_SP7_637902835647927368.jpeg	DE	2	1	7			
NDU-22_P2_SP7_637902835638398740.jpeg	DE	2	1	7			
NDU-22_P2_SP7_637902835629338235.jpeg	DE	2	1	7			
NDU-22_P2_SP6_637902835620746560.jpeg	DE	2	1	6			
NDU-22_P2_SP6_637902835611686168.jpeg	DE	2	1	6			
NDU-22_P2_SP6_637902835602313017.jpeg	DE	2	1	6			
NDU-22_P2_SP5_637902835592471885.jpeg	DE	2	1	5			
NDU-22_P2_SP5_637902835582318870.jpeg	DE	2	1	5			
NDU-22_P1_V1_637902803507809099.jpeg	OV	1	1				
NDU-22_P1_V1_637902803497693843.jpeg	OV	1	1				
NDU-22_P1_V1_637902803487365903.jpeg	OV	1	1				
NDU-22_P1_V1_637902803470429797.jpeg	OV	1	1				
NDU-22_P1_SP3_637902798374250933.jpeg	DE	1	1	3			
NDU-22_P1_SP3_637902798365502978.jpeg	DE	1	1	3			
NDU-22_P1_SP2_637902798355974268.jpeg	DE	1	1	2			
NDU-22_P1_SP2_637902798345663874.jpeg	DE	1	1	2			
NDU-22_P1_SP1_637902783019226472.jpeg	DE	1	1	1			
NDU-22_P1_SP1_637902783010111508.jpeg	DE	1	1	1			
NDU-22_P1_SP1_637902783001307738.jpeg	DE	1	1	1			

BESTAND	SOORT	PUT	VLAK	SPOOR	VOLGNR	PROFIELNUMMER	OPMERKING
NDU-22_P1_SP1_637902782992388323.jpeg	DE	1	1	1			
NDU-22_P1_PR1_637902779563516179.jpeg	PR	1				1	
NDU-22_P1_PR1_637902779554768802.jpeg	PR	1				1	
NDU-22_Sfeer_Terrein_637902774882102380.jpeg	SF						Terrein
NDU-22_Sfeer_Terrein_637902774873823001.jpeg	SF						Terrein
NDU-22_Sfeer_Terrein_637902774865699898.jpeg	SF						Terrein
NDU-22_Sfeer_Terrein_637902774857108569.jpeg	SF						Terrein
NDU-22_Sfeer_Terrein_637902774849454040.jpeg	SF						Terrein
NDU-22_Sfeer_Terrein_637902774841487166.jpeg	SF						Terrein
NDU-22_Sfeer_Terrein_637902774833207561.jpeg	SF						Terrein
NDU-22_Sfeer_Terrein_637902774825396887.jpeg	SF						Terrein
NDU-22_Sfeer_Terrein_637902774818523429.jpeg	SF						Terrein
NDU-22_Sfeer_Terrein_637902774810400399.jpeg	SF						Terrein
NDU-22_Sfeer_Terrein_637902774802999124.jpeg	SF						Terrein
NDU-22_Sfeer_Terrein_637902774793939811.jpeg	SF						Terrein

